

Каюдiна В. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка
vladliena.kaiudina@gmail.com

місто Львів

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ?

Чи може перетворитись життя, яке є Божим даром, правом особи, на прямий обов'язок? Чи має людина право обирати смерть як спосіб уникнути страждань? Ці питання лягають в основу дискусії про легалізацію евтаназії. У той час, як у країнах Західної Європи евтаназія все частіше починає розглядатись в контексті особистої автономії людини та її гідності, в Україні вона залишається забороненою і прирівнюється до вбивства. Цивільним законодавством України встановлена пряма заборона задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя. Однак, що пропонується робити людям, хто вже не живе, а намагається існувати, через біль та страждання?

Серед головних морально-етичних настанов Біблії, однією з найвідоміших і найбільш фундаментальних є заповідь «Не вбивай». Загалом, традиційно вона сприймається як універсальна заборона на позбавлення життя іншої особи, проте деякі богослови тлумачать її значно ширше та глибше. Життя розглядається як Божий дар, і тільки Бог має виняткове право визначати його початок та кінець. У християнській традиції людське життя є абсолютною цінністю, яка не підлягає умовному оцінюванню. Біблія засуджує самогубство, з чим достатньо часто порівнюють і евтаназію. Однак, поряд із цим, в Другому посланні до Коринтян 3:17 зазначається, що Господь є Духом, а де є Дух Господа, там є воля. Людина, яка сповнена Духом Божим, отримує не лише життєву енергію, але й можливість вибору – усвідомленого, відповідального; діяти у відповідності зі своїм сумлінням і покликанням. Відповідно, право на вибір, включно з вибором щодо власного життя і смерті, може розглядатися як прояв цієї дарованої Богом свободи. Хоча Біблія і говорить про випробування стражданнями, однак, наголошує і на Божому милосерді. «Будьте милосердні, як і Отець ваш милосердний». Поєднання біблійної традиції із сучасним розумінням прав людини дозволяє подивитися на евтаназію не як на кримінальне правопорушення, а як на вираз глибокої поваги до свободи волі, гідності і милосердя. У світі, де хвороба і біль не повинні позбавляти людину права на вибір гідного завершення життя, легалізація евтаназії може стати актом справжнього гуманізму.

Нещодавно, в мережі Threads набуло широкого розголосу обговорення трагічного кейсу Ноелії Кастільйо Рамос із Барселони. Ця історія стала точкою перетину юриспруденції, медичної етики та людської трагедії. У 2022 році Ноелія стала жертвою жорстокого групового зґвалтування – досвіду, який не лише зруйнував її психічний стан, але й підштовхнув до фатального кроку. Не витримавши того, що з нею сталося, дівчина намагалась вчинити самогубство; вона вижила, проте наслідки виявилися незворотними: параліч та постійний нестерпний хронічний біль. Опинившись у пастці власного тіла та нескінченних страждань, Ноелія прийняла рішення, що її боротьба має закінчитися. Вона звернулася до суду з проханням дозволити проведення евтаназії. Процес по цій справі тривав майже два роки, і ось, у лютому 2026 року Європейський суд з прав людини підтвердив право дівчини на проведення процедури, обґрунтовуючи це тим, що кожен має право на «гідну смерть».

Це рішення стало не просто перемогою однієї особи над болем, а й офіційним визнанням того, що право на життя не може бути перетворене на обов'язок. Це рішення, фактично, легітимізує право на автономію особистості в найвищому його прояві – праві на фінальний вибір. Стівен Гокінг, розмірковуючи про межі людського терпіння, якось зазначив: *«Я думаю, що ті, хто страждають від невиліковної хвороби і відчують нестерпний біль, повинні мати право вибирати, коли закінчити своє життя, а ті, хто їм допомагає, повинні бути вільні від судового переслідування. Ми не дозволяємо тваринам страждати, так чому люди повинні?»*

А й дійсно, чому, якщо ми вважаємо актом милосердя припинення страждань тварини, то відмовляємо в цій же гуманності людині, обґрунтовуючи це релігійними або ж законодавчими заборонами?

Можливо, проблема полягає в тому, що суспільство, якому роками наголошували на тому, що еутаназія є забороненою, просто боїться визнати, що в певних випадках право на життя не є абсолютним у відриві від інших прав людини, адже, поряд із ним залишаються такі, не менш важливі категорії, як гідність, свобода волі та автономія особистості, і якщо ігнорувати сукупність цих прав, то і саме життя втрачатиме свою цінність як благо.

Звертаючись до поняття свободи волі, перше, що спадає на думку, це можливість вибору, вибору в усьому: що сьогодні їсти, що вдягати, як себе поводити, ким працювати, з ким зустрічатись, жити своє життя далі чи померти. Сьогодні самогубство не є кримінально караним, відповідальність настає лише за доведення до нього. У контексті моралі самогубство традиційно сприймається як прояв слабкості, втеча від труднощів, а не як рішення особи, яке можна схвалити. Оточення не буде героїзувати таких вчинків, не буде виправдовувати, бо зазвичай, вони асоціюються лише з втратою сенсу та внутрішнім зломом людини. Ніхто не буде говорити про самогубство як про щось правильне або ж бажане, так, усвідомлене, але не завжди бажане, навпаки, воно викликатиме співчуття, тривогу та розуміння того, що людина залишилась сам на сам зі своїми проблемами. Однак, саме тут варто і відмежувати: «легка смерть» або ж еутаназія, не є тотожною до самогубства, бо це не імпульсивний крок, це зважене, усвідомлене рішення людини, яка опинилась в умовах, де життя втратило свою якість.

Противники цього явища найчастіше наголошують на тому, що держава несе обов'язок захисту життя, і стверджують, що його припинення за будь-яких обставин є неприпустимим. Вони застерігають, що легалізація еутаназії може призвести до зловживань, тиску на особу або ж взагалі зведення цінності життя нанівець. Така позиція, безумовно, має під собою підґрунтя, адже це питання дійсно є надзвичайно чутливим.

Крім обов'язку держави щодо безпосереднього захисту життя, вона також несе обов'язок забезпечення прав і свобод людини. Європейська конвенція з прав людини, яка ратифікована Верховною Радою України, а відповідно і імплементована в наше законодавство, наголошує, що *нікого не може бути піддано ... нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню...* То в такому випадку, чи не є примусове збереження життя людини, коли фізичний її стан завдає болю, формою такого поводження? Захист життя не повинен перетворюватися на примус до страждань. Справжня повага має полягати не в тому, щоб продовжувати життя людини за будь-яку ціну, а в тому, щоб

ЧИ МАЮ Я ПРАВО 2.0 ?

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції
(Житомир, 23 квітня 2026 р.)

забезпечити можливість завершити його гідно. І тому, виникає ще одне запитання: чому деякі країни, зокрема Нідерланди, Бельгія, Іспанія, дозволяють людям обирати, звісно, встановлюючи при цьому запобіжники, такі як обов'язкова консультація, психіатрична експертиза, право пацієнта відкликати заяву в будь-який момент, а також публічна звітність кожної процедури перед спеціальними комісіями, а інші, в тому числі і Україна, заперечують навіть існування такого явища, як евтаназія?

Отже, враховуючи все вищезазначене, право на евтаназію не суперечить ні фундаментальним релігійним цінностям, ні сучасним правовим стандартам, і якщо людина має свободу будувати своє життя, приймати рішення щодо свого тіла, здоров'я та способу життя, то цілком логічним буде і визнання того, що людина має мати свободу стосовно способу його припинення. Легалізація евтаназії могла б не позбавляти людину вибору, а навпаки, забезпечити їй можливість піти з життя усвідомлено та гідно. Саме тому, можна стверджувати, що люди мають мати право на евтаназію.

Кіка А.С.

Державний торговельно-економічний університет
kika.nastya2008@gmail.com

м. Київ

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА БЕЗКОШТОВНУ МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ?

Питання права на безкоштовну медичну допомогу є надзвичайно важливим для кожної людини, адже здоров'я – це одна з найвищих цінностей у житті. Коли людина хворіє або потребує медичної допомоги, вона повинна мати впевненість, що зможе отримати лікування незалежно від свого матеріального становища. Саме тому право на безкоштовну медичну допомогу є не просто соціальною гарантією, а важливою складовою прав людини. Я вважаю, що маю право на безкоштовну медичну допомогу, і це право закріплене законодавством України. Проте водночас виникає питання: чи справді це право повністю реалізується на практиці?

Перш за все, право на безкоштовну медичну допомогу закріплене в Конституції України. У ст. 49 Конституції зазначено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Також у цій нормі зазначено, що в державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно. Це означає, що держава гарантує громадянам можливість отримувати необхідну допомогу без обов'язкової оплати. На мою думку, це важлива норма, адже вона показує, що держава визнає здоров'я людини однією з найважливіших цінностей.

Окрім Конституції, право на безкоштовну медичну допомогу регулюється також іншими законами України. Зокрема, Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають, що держава створює умови для доступного медичного обслуговування населення. У цих законодавчих актах зазначено, що громадяни мають право на отримання необхідної медичної допомоги, а також на вибір лікаря та медичного закладу. Це свідчить про те, що держава не лише гарантує допомогу, а й намагається зробити її доступною та якісною.